

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

III. Pécsi Pénzügyi Napok

Dr. Kovács Árpád

Államháztartási pozíciók 2009. I. negyedében

2009. április 2.

2

Témakörök

- az állam gazdasági funkciói, a közháztartás, a világ változásai,
- a nemzeti versenyképesség, ezen belül az államháztartás, a központi költségvetés szerepe, és pozíciói 2009. I. negyedében.

2009. április 2.

3

2009. április 2.

4

A versenyképességet meghatározó tényezők és feltételek

2009. április 2.

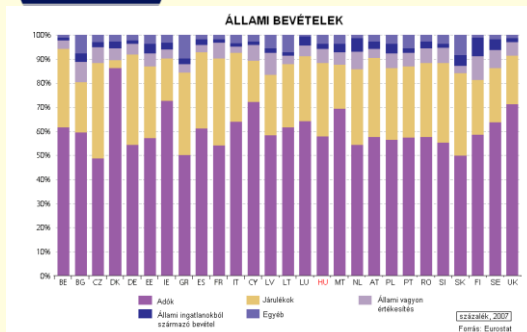
5

A jelenlegi költségvetés makrogazdasági kockázatai 1. (ÁSZ 2008. november)

- A 2008. évi teljesítmény túl optimista előrejelzésére épül (GDP-növekedés, export alakulása, infláció)
- Irreálisan alacsony a foglalkoztatottak számának 0,6%-os csökkenési prognózisa
- A foglalkoztatás lényegesen nagyobb arányú csökkenése érezhetően kihat a keresettömegre, ezen keresztül a háztartások fogyasztására és a költségvetés bevételeire

2009. április 2.

6

2009. április 2.

Egy főre jutó GDP PPS*

Ország	1960	1990	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ausztria	7 126	18 333	26 900	27 400	28 700	29 900	31 600	32 500
Belgium	7 495	18 729	25 900	26 100	27 100	28 300	29 700	30 400
Dánia	9 731	19 250	26 000	27 200	28 400	29 600	30 500	31 000
Egyesült Királyság	8 270	15 086	25 300	26 700	27 100	28 100	29 100	29 800
Finnország	6 632	18 083	23 700	25 200	25 800	27 500	29 000	30 000
Franciaország	7 337	17 809	23 400	23 800	25 200	26 300	27 600	28 200
Görögország	3 639	11 467	17 500	18 500	19 700	20 300	20 800	21 100
Hollandia	8 574	17 955	27 000	28 000	29 600	31 000	32 900	34 000
Írország	4 941	13 472	29 300	30 700	32 300	34 700	37 100	37 800
Luxemburg	10 882	26 657	51 500	54 900	59 600	65 800	68 900	71 400
Németország	8 146	18 116	24 500	27 200	28 400	29 600	30 500	31 000
Olaszország	6 341	17 288	23 100	23 100	23 600	24 300	25 200	25 500
Portugália	3 176	11 557	15 900	16 100	16 900	17 600	18 600	19 000
Spanyolország	4 353	12 946	21 100	21 900	23 100	24 700	26 500	27 000
Svédország	8 375	17 567	25 100	2 700	27 700	29 300	31 300	32 200
EU 15	7 053	16 628	23 700	24 500	25 400	26 500	27 800	28 800
Magyarország			13 200	13 700	14 400	15 300	15 800	16 200
USA	11 959	24 360	31 900	33 500	35 500	37 600	38 500	38 700
Japán	4 317	19 756	23 500	24 400	25 600	26 900	28 200	28 800

Vásárlóerő-paritáson Euro-ban
Forrás: Eurostat

2009. április 2.

GDP növekedési index

Ország	1991-1995	1996-2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009*
Németország	2,0	1,8	1,2	0,8	3,0	2,5	1,7	0,0	-1,9
Ausztria	2,0	2,7	2,5	2,9	3,4	3,1	1,9	0,6	-1,5
Egyesült Királyság	1,7	3,1	2,8	2,1	2,8	3,0	0,9	-1,0	-3,2
Magyarország	-2,0	2,0	4,8	4,0	4,1	1,1	1,7	0,7	-3**
Csehország	-1,0	1,2	4,5	6,3	6,8	6,0	4,4	3,6	0,9
Lengyelország	2,2	5,1	5,3	3,6	6,2	6,6	5,4	3,8	1,5
Slovákia	...	3,7	5,2	6,5	8,5	10,4	7,0	4,9	1,8
EU-25	...	2,7	2,5	2,0	3,1	2,9	1,4	0,2	...
USA	2,5	4,1	3,6	2,9	2,8	2,0	1,5	-0,5	-2,9
Japán	1,5	1,4	2,7	1,9	2,4	2,1	0,4	-0,4	-1,9

Forrás: European Commission: Economic forecast, Autumn 2008

* www.alacartare.com Az Economist Intelligence Unit országjelentései alapján

** Gyurcsány Ferenc, MTV Nap-kele, 2009.01.14

2009. április 2.

A kormányzat kiadásai funkcionális osztályozásban az EU egyes országaiban és Magyarországon a GDP %-ában

Megnevezés	Állami működés*	Jóidei funkciók	eből:					Gazdasági funkciók**		Összesen
			Oktatás	Egészségügy	Lakás	Kultúra	Szociális védelem	Környezetvédelem		
EU 15	9,9	31,4	5,1	5,9	1,0	1,0	18,4	4,3	0,7	45,6
2001	10,2	31,6	5,1	6,1	1,0	1,0	18,4	4,6	0,7	46,5
2002	10,2	32,2	5,3	6,3	0,9	1,0	18,7	4,6	0,7	47,0
2003	10,2	32,8	5,3	6,4	1,0	1,0	19,1	4,6	0,7	47,7
2004	10,0	32,7	5,2	6,5	1,0	1,0	19,0	4,5	0,7	47,2
2005	9,9	32,8	5,3	6,6	1,0	1,1	18,8	4,5	0,7	47,2
2006	9,6	32,4	5,2	6,7	1,0	1,0	18,5	4,6	0,7	46,7
Magyarország										
2001	13,7	27,1	5,2	4,8	0,9	1,6	14,6	6,4	0,8	47,3
2002	13,5	28,7	5,7	5,2	0,8	1,8	15,2	9,2	0,9	51,3
2003	12,4	30,2	6,2	5,6	0,7	1,7	16,0	6,5	0,7	49,1
2004	12,1	29,5	5,5	5,4	0,8	1,6	16,2	7,4	0,7	48,9
2005	12,9	30,7	5,8	5,5	0,9	1,6	16,9	6,2	0,6	49,9
2006	13,2	31,7	5,8	5,5	1,1	1,6	17,7	7,0	0,7	51,9
2007***	12,2	30,9	6,1	4,4	16,8	7,1	...	51,1
2008****	11,7	30,6	5,6	4,4	17,2	7,2	...	50,2

Forrás: Eurostat adatbázis

* Tartalmazza az államháztartáshoz tartozó (kamat) kiadásait is

** Környezetvédelemmel együtt

*** Előzetes saját becslés a pénzügyi minisztérium adatai alapján

**** Előzetes, saját becslés a PMI évközi adatbázis és prognózisai alapján

2009. április 2.

Államháztartási kiadások (GDP %-ában)

Ország	1960	1970-90	1991-95	1996-00	2004	2005	2006	2007
Ausztria	35,7	45,2	52,1	53,2	49,9	49,5	49,4	48,4
Belgium	30,3	51,4	52,8	50,5	49,4	50,0	48,4	48,0
Dánia	50,3	49,4	58,4	56,1	54,4	52,6	51,2	50,7
Egyesült Királyság	32,2	41,5	42,3	39,7	43,2	44,8	44,2	44,4
Finnország	26,6	38,9	58,6	53,9	50,1	50,5	51,2	50,7
Franciaország	34,6	44,5	52,3	53,0	53,2	53,9	52,7	52,4
Görögország	33,2	33,2	47,6	49,9	48,9	46,3	42,2	43,7
Hollandia	51,5	49,3	50,9	45,5	46,4	45,7	45,6	45,3
Írország	42,6	42,1	39,2	35,2	33,7	34,5	33,8	35,4
Luxemburg	38,0	40,0	42,6	40,0	43,2	44,3	38,6	37,8
Németország	32,4	44,8	47,1	47,8	46,8	46,7	45,3	43,8
Olaszország	30,1	43,1	53,1	49,0	47,7	48,1	48,8	48,2
Portugália	32,8	31,1	40,2	42,9	46,4	47,8	46,3	45,8
Spanyolország	31,6	31,0	44,4	40,5	38,8	38,2	38,5	38,8
Svédország	31,0	54,9	64,6	60,8	56,5	56,2	54,3	52,7
EU 15	44,6	43,7	49,3	47,6	47,1	47,4	46,6	46,0
Magyarország	60,2	59,5	48,8	49,5	50,6	51,9	49,8	

Forrás: Eurostat; ESA 95 módszertan szerint

2009. április 2.

Nemzetközi versenyképességi rangsor

Ország	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Belgium	19	18	19	18	25	24	27	25	24
Németország	13	13	17	20	21	23	26	16	16
Görögország	34	31	36	42	44	50	42	36	42
Spanyolország	25	24	23	27	31	38	36	30	33
Franciaország	22	25	25	23	30	30	35	28	25
Írország	5	7	9	11	10	12	11	14	12
Olaszország	32	33	34	41	51	53	56	42	46
Luxemburg	3	2	2	2	9	10	9	4	5
Hollandia	4	6	4	13	16	13	15	8	10
Ausztria	18	14	15	14	13	17	13	11	14
Portugália	28	32	33	39	39	45	43	39	37
Finnország	6	5	3	3	8	6	10	17	15
Dánia	12	15	6	5	7	7	5	5	6
Svédország	14	11	12	12	11	14	14	9	9
Egyesült Királyság	15	17	16	19	22	22	21	20	21
USA	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Forrás: World Competitiveness Yearbook

2009. április 2.

A GDP és az egy főre jutó GDP éves átlagos növekedési üteme az EU-ban és az USA-ban (%)

Ország	GDP				Egy főre jutó GDP			
	1961-1990	1992-1996	1997-2001	2002-2006	1961-1990	1992-1996	1997-2001	2002-2006
Belgium	3,4	1,5	2,6	2	3,1	1,2	2,4	1,5
Németország	3,2	1,4	2,1	0,9	2,7	0,9	1,9	0,9
Görögország	4,5	1,1	3,9	4,3	3,9	0,2	3,4	3,9
Spanyolország	4,6	1,5	4,4	3,3	3,7	1,3	3,7	1,7
Franciaország	3,8	1,2	3	1,7	3	0,8	2,4	1
Írország	4,2	6,2	9	5,4	3,4	5,6	7,7	3,4
Olaszország	3,9	1,1	2,1	0,9	3,4	1,1	2,1	0,2
Luxemburg	3,7	2,6	6,3	4,4	3	1,1	5,1	3
Hollandia	3,4	2,5	3,7	1,4	2,5	1,9	3,1	1,1
Ausztria	3,6	2	2,6	1,9	3,2	1,4	2,4	1,3
Portugália	4,8	1,6	3,8	0,7	4,4	1,4	3,3	0,2
Finnország	3,9	1,3	4,6	3	3,5	0,8	4,3	2,7
Euro zóna	3,6	1,4	2,8	1,6	3	1,1	2,5	1
Dánia	2,7	2,6	2,4	1,9	2,3	2,2	2,1	1,6
Svédország	2,9	1,2	3,3	3,2	2,5	0,7	3,1	2,7
Egyesült Királyság	2,5	2,5	3,1	2,6	2,2	2,2	2,8	2,1
EU-27	n.a.	1,4	2,9	2	n.a.	1,2	2,7	1,6
USA	3,5	3,3	3,5	2,7	2,4	2	2,4	1,8

Forrás: European Commission: Economic forecast, Autumn 2008

2009. április 2.

A potenciális GDP növekedési üteme (%)

Ország	1962-1991	1992-2001	2002	2003	2004	2005
Belgium	2,1	2,1	2,3	1,9	2,0	2,0
NSZK	3,9	1,6	1,5	1,6	1,6	1,7
Görögország	1,2	2,6	3,1	3,3	3,5	3,5
Spanyolország	2,6	2,9	2,8	2,7	2,7	2,6
Franciaország	2,0	2,1	1,9	2,2	2,1	2,1
Írország	3,6	7,2	6,6	5,2	5,3	4,7
Olaszország	2,4	1,6	1,8	1,5	1,5	1,4
Hollandia	2,1	2,8	2,3	1,4	2,2	1,6
Ausztria	2,3	2,2	2,3	2,1	2,1	2,0
Portugália	2,8	2,8	2,6	1,6	1,6	1,8
Finnország	2,5	2,4	2,8	2,5	2,3	2,5
GMU	2,8	2,1	2,0	1,9	2,0	1,9
Dánia	1,6	2,3	2,2	2,2	2,2	2,1
Svédország	2,0	2,2	2,2	2,3	2,2	2,2
Egyesült Királyság	2,1	2,6	2,7	2,5	2,5	2,4
EU-15	2,6	2,2	2,1	2,0	2,0	2,0
USA	2,9	3,2	2,8	3,0	3,0	3,1

Megjegyzés: Luxemburg nincs adat. A potenciális GDP-t a COIB-Douglas termelési függvény megközelítéssel becsülték.
Forrás: OECD Economic Outlook, 2004. No. 75, 2004/2

2009. április 2.

A termelékenység éves átlagos növekedési üteme az EU-ban és az USA-ban (%)

Ország	GDP/foglalkoztatott				Egy órájára kibocsátás			
	1961-1990	1992-1996	1997-2001	2002-2006	1990-1995	1996-2003	2004	
Belgium	3,2	1,3	1,3	1,4	2,3	1,6	3,6	
Németország	2,7	2,8	2,1	1,6	3,5	1,9	0,7	
Görögország	4,2	0,1	3,4	2,7	0,6	3,1	3,0	
Spanyolország	4,2	1,8	0,2	0,5	2,3	-0,3	0,7	
Franciaország	3,3	1,6	1,2	1,2	1,4	1,3	1,6	
Írország	3,9	3,3	4,1	1,9	3,6	4,9	1,4	
Olaszország	3,5	2,1	1,0	0,1	2,3	0,5	0,6	
Luxemburg	2,5	0,1	1,5	0,9	2,3	1,1	3,7	
Hollandia	2,7	1,3	1,4	1,7	1,4	0,6	3,5	
Ausztria	3,5	1,9	1,5	1,7	1,8	2,3	1,9	
Portugália	4,7	2,4	1,8	0,3	3,6	1,6	0,1	
Finnország	3,5	3,7	2,2	2,1	2,6	2,6	2,8	
Euro area	n.a.	n.a.	1,1	0,7	n.a.	n.a.	n.a.	
Dánia	2,1	2,4	1,5	1,7	2,4	1,7	1,9	
Svédország	2,2	3,2	1,8	2,6	2,0	2,1	3,3	
Egyesült Királyság	2,1	2,5	1,9	1,6	2,9	1,8	2,4	
EU-15	2,9	n.a.	n.a.	n.a.	2,5	1,3	1,5	
Magyarország	n.a.	n.a.	3,2	4,1	n.a.	3,8*	5,6	
Alfa-10 (új tagok)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	4,2	n.a.	
EU-25	n.a.	n.a.	1,6	1,1	n.a.	1,7	1,6	
USA	1,5	1,6	1,8	1,9	1,0	1,9	n.a.	

Megjegyzés: n.a. = nincs adat. Forrás: European Commission, Eurostat; Eurostat, Adamo 2009., 11/02/13/17; * becsült adat.

2009. április 2.

Az államháztartás kiadásai néhány nagy ellátórendszerre nézve a GDP, illetve a teljes államháztartási kiadás %-ában

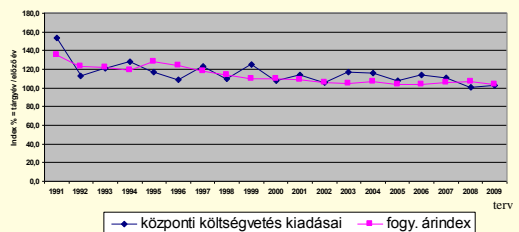
	2007			2008.			2009		
	Kiadás Mrd Ft	GDP %-ában	Ált. tej. kiad. %-ában	Kiadás Mrd Ft	GDP %-ában	Ált. tej. kiad. %-ában	Kiadás Mrd Ft	GDP %-ában	Ált. tej. kiad. %-ában
Hum. és rendvédelem	684,0	2,7	5,3	714,9	2,6	5,3	721,1	2,5	5,1
Közigazgatás*	811,1	3,2	6,3	1 231,5	4,5	9,1	1 267,8	4,4	9,0
Egészségügy	1 134,9	4,5	8,8	1 209,8	4,4	8,9	1 361,0	4,4	8,9
Nyugellátás	2 380,7	9,4	18,4	2 679,1	9,8	19,8	2 876,6	10,1	20,4
Alap- és köznevelési okt.	678,9	2,7	5,2	692,3	2,5	5,1	917,8	3,1	6,6
Felsőfokú oktatás	406,6	1,6	3,1	417,6	1,5	3,1	441,5	1,5	3,1
Körművelődés	237,2	0,9	1,8	324,5	1,2	2,4	380,6	1,0	2,0
Közfelhalmozás	1 080,5	4,3	8,3	795,9	2,9	5,9	883,6	3,1	6,3
Összesen	7 414,9	29,3	57,2	8 067,4	29,4	59,5	8 670,0	30,4	61,5
Egyéb áh.	5 543,0	21,9	42,8	5 494,2	20,0	40,5	5 438,3	19,1	38,5
Kiadás összesen	12 957,9	51,3	100	13 561,6	49,4	100	14 108,3	49,5	100

Forrás: Költségvetési előirányzatok, Pénzügyminisztérium

2009. április 2.

Az állami költségvetés főbb indexszámainak alakulása 1991-2009 között

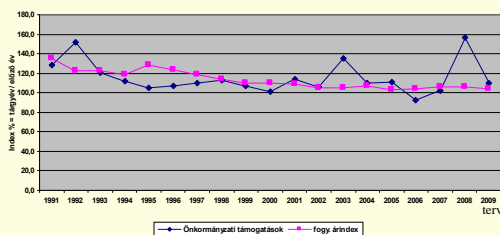
A központi költségvetés kiadási főösszegének indexe

2009. április 2.

Az állami költségvetés főbb indexszámainak alakulása 1991-2009 között

Az önkormányzati támogatások indexe

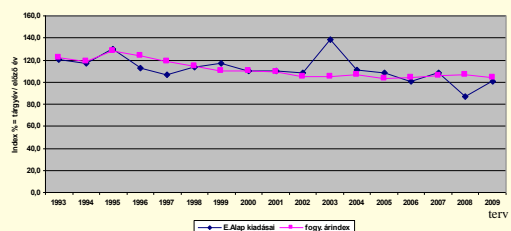

2008-tól módszertani változás

2009. április 2.

Az állami költségvetés főbb indexszámainak alakulása 1993-2009 között

Az E. Alap kiadásainak indexe

2009. április 2.

Makrogazdasági prognózisok 1.

25

	2008	2009	2009	2009
	Benyújtott költségvetés		PM módosított	EU január
Makrogazdasági jellemzők				
GDP növekedése előző évi áron %	1,8	1,2	-1,0	-1,6
Fogyasztói árindex %	6,4	3,9	4,5	2,8
Alkalmazottak számának vált. %	-1,0	-0,6	-0,6	-2,0
Háztartások fogyasztási kiadása	1,1	0,2	-3,8	-2,6
Közösségi fogyasztás	-2,0	0,5	0,2	0,1
Beruházás	1,0	4,0	-0,9	-4,0
Termékek és szolgáltatások exportja	7,6	4,1	3,9	-2,9
Termékek és szolgáltatások importja	8,1	4,1	2,4	-3,3
GDP értéke folyó áron Mrd Ft	27 220	28 490	27 690	27 370
GDP kiesés a benyújtott költségvetéshez képest			800	
Államháztartási bevételkiesés			340	

2009. április 2.

Makrogazdasági prognózisok 2.

26

	2008	2008	2009	2009
	Benyújtott költségvetés	Várható	PM módosított	EU január
Makrogazdasági jellemzők				
GDP növekedése előző évi áron %	1,8	0,9	-1,0	-1,6
Fogyasztói árindex %	6,4	6,1	4,5	2,8
GDP deflátor	5,2	5,3	2,8	3,0
Háztartások fogyasztási kiadása	1,1	0,7	-3,8	-2,6
Közösségi fogyasztás	-2,0	-0,8	0,2	0,1
Beruházás	1,0	-1,7	-0,9	-4,0
Termékek és szolgáltatások exportja	7,6	5,9	3,9	-2,9
Termékek és szolgáltatások importja	8,1	6,0	2,4	-3,3
GDP értéke folyó áron Mrd Ft	27 220	27 010	27 690	27 370
GDP kiesés a jóváhagyott költségvetéshez képest		210		320
Államháztartási bevételkiesés		80		130

2009. április 2.

A jelenlegi költségvetés makrogazdasági kockázatai 2. (ÁSZ 2008. november)

27

- Túlbecsülte az export növekedésének lehetőségét (3 százalék)
- Alulbecsülte (1 százalékpont) a hitelfinanszírozás visszaesésével járó fogyasztáskiesést (A lakossági fogyasztás 10 százaléka hitelből valósul meg.)
- Fennáll a „túlfékezés” kockázata!

2009. április 2.

A legfrissebb EU előrejelzés tanulságai

28

- Nem vészhelyzeti prognózis
- A kormányok fő feladata a visszaesés ütemének fékezése. Ennek eredményeire a II. félévtől számít
- Az alacsony infláció segíti a lakossági fogyasztás és ezen keresztül a gazdaság stabilizálódását

2009. április 2.

Vészhelyzeti prognózis

29

Makrogazdasági jellemzők 2009	PM módosított	„Vészprognózis”	EU január
GDP növekedése előző évi áron %	-1,0	-3,0	-1,6
Fogyasztói árindex %	4,5	3,2	2,8
GDP deflátor	2,8	2,9	3,0
Háztartások fogyasztási kiadása	-3,8	-3,2	-2,6
Közösségi fogyasztás	0,2	-0,8	0,1
Beruházás	-0,9	-4,0	-4,0
Termékek és szolgáltatások exportja	3,9	-2,9	-2,9
Termékek és szolgáltatások importja	2,4	-2,5	-3,3
GDP értéke folyó áron Mrd Ft	27 690	26 960	27 370
GDP kiesés a jóváhagyott költségvetés képest		730	320
Államháztartási bevételkiesés		300	130

2009. április 2.

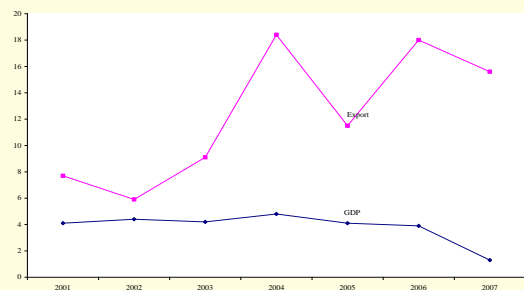
Egyensúlyi tartalékok* a központi költségvetésben

30

milliárd forintban				
Megnevezés	2007	2008	2009	
Fejezeti egyensúlyi tartalék	80,3	88,8	3,9	
Zárolva 50.§ + 18. melléklet alapján			75,6	
Általános tartalék	42,2	60,9	56,5	
Központi egyensúlyi tartalék	45,0	20,0	78,0	
Összesen	167,5	169,7	214,0	
a GDP %-ban	0,7	0,6	0,7	
Összesen (zárolás nélkül)	167,5	169,7	138,4	
a GDP %-ban	0,7	0,6	0,5	

* Céltartalék nélkül
2009. április 2.

A magyar GDP és az export eltérő trendvonala (változás az előző évhez százalékban)

2009. április 2.

Az export alakulásának hatása a GDP-re

- A magyar export mintegy 80 százaléka a külföldi tulajdonú multinacionális vállalatoknál koncentrálódik.
- Ez az export jelentős részben nem belföldi termelésen, alapul, hanem a kivitel céljából beszerzett importon.
- A multinacionális vállalatok által dominált ágazatok exportjának visszaesése elsősorban az exporthoz felhasznált import hasonló arányú csökkenését eredményezi, de közvetlenül csak kisebb arányban eredményezi a magyar hozzáadott érték mérséklődését.
- A közvetett negatív hatásokat mai ismereteink alapján még nem lehet megbecsülni sem.

2009. április 2.

Kitörési pontok

- A belföldi felhasználás visszaesésének fékezése
- A hazai vállalkozások versenyképességének, túlélési esélyeinek javítása
 - Európai Unió által támogatott programok
 - Állami (kereslet) piac
 - Közbeszerzés
 - Lakáspiac

2009. április 2.

Az EU-források alakulása

Év	Forrás típusa	Költségvetésben EU-források (Milliárd forint)	megjelenő összesen	Kifizetendő, ill. megelőlegezendő EU források összesen (Milliárd forint)
2007. terv	EU-forrás	467		658
	Költségvetés	166		
2007. tény	EU-forrás	287		455
	Költségvetés	172		
2008. terv	EU-forrás	633		823
	Költségvetés	221		
2009. terv	EU-forrás	775		1003
	Költségvetés	183		

2009. április 2.

Az "állami piac" nagysága az EU-ban és Magyarországon

Megnevezés	EU-15 2007	2007 tény	2008 KP	2009 KP	2010 KP
Állami kereslet (piac) a GDP%-ban	10,0	12,1	10,8	10,6	10,6
Ebből: beruházások	2,4	3,6	3,5	3,2	3,3
Állami piac az összes kiadás %-ban	21,7	24,3	22,4	22,8	23,5

2009. április 2.

Lefelé pörgő spirál

- Az export (dinamikája) mérséklődik
- A GDP visszaesik
- A költségvetés bevételei csökkennek
- Vissza kell fogni a költségvetési kiadásokat
- Tovább süllyed a háztartások fogyasztása, a közösségi fogyasztás és a beruházások
- Tovább zuhan a GDP, romlik a hazai vállalkozások versenyképessége

2009. április 2.

Következtetések

- A vészprognózisok önbeteljesítők lehetnek
- A megszorító intézkedések további visszaesést okoznak egyszerre több területen is , ez pedig további bevételkiesést jelent a költségvetésnek
- A hitelezési válság miatt leginkább érintett területekre szükséges az intézkedéseket koncentrálni
- Vezetés jégén: nem fékezni, kerülni a hirtelen mozdulatokat, óvatosan, de határozottan kormányozni

2009. április 2.